

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80(3) กำหนดให้รัฐต้องพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม (สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550, หน้า 50) และจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็น โอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทัน โลกาภิวัตน์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545) และสอดคล้องกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2520 ให้มีความสำคัญกับการศึกษา ว่า

“การให้การศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นการหล่อหลอม วางรูปแบบให้แก่อนุชนทั้งความรู้ ความสามารถ ทั้งจิตวิญญาณ....”

นักการศึกษาไทยหลายท่าน เช่น อุทัย บุญประเสริฐ (2540), ประเวศ วะสี (2542) และเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2542) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและให้ทรรศนะเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษาไว้ว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ เป็นเครื่องมือในการสร้างให้ประชาชนมีความรู้ ความสามารถและมีจิตใจที่ดีงาม การศึกษาจึงเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้กับสังคมได้ ฉะนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต้องพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนอย่างเต็มที่ เพื่อเตรียมคนให้รู้จักการคิดวิเคราะห์ รู้จักการแก้ปัญหา

มีคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะและค่านิยมที่ดีงาม เพื่อการดำเนินชีวิต สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นผู้ที่มี คุณธรรม จริยธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ได้ กำหนดแนวนโยบายทางด้านการศึกษาว่า เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับ และประเภทของการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเป็นฐานหลัก ของการพัฒนาและหลักการสำคัญของการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่มีอำนาจ หน้าที่ในการจัดการศึกษาและในการจัดการศึกษามีสามรูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (มาตรา 15) ซึ่งการจัดการศึกษาในระบบเป็นรูปแบบหนึ่ง ของการจัดการศึกษากำหนดให้มีสองระดับคือระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษา ระดับ อุดมศึกษา(มาตรา 16) และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้จัดในสถานศึกษา (มาตรา 18) และในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้สถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ และ ข้อบังคับของสถานศึกษา และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้การบริหารสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป (มาตรา 39) และสอดคล้องกับกลยุทธ์ใน การพัฒนาคุณภาพนักเรียนสู่มาตรฐาน สร้างความเป็นเลิศและยกระดับสู่มาตรฐานสากลตาม โครงการยกระดับคุณภาพการมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดให้เพิ่มพูนพัฒนา ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยมีการดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพในภาพรวมว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยใน 5 วิชาหลักจากผลการ ประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 55 โดยไม่มีรายวิชาใดมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ร้อยละ 50 และรวมทั้งการเตรียมความพร้อมในการสร้างและพัฒนาคนเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

ข้อมูลจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551, หน้า 10-11) สรุปผลการพัฒนา การศึกษาในทศวรรษแรก (พ.ศ. 2542-2551) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่สามารถดำเนินการ จัดการศึกษาได้บรรลุตามเป้าหมายการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ให้เด็กที่อยู่ในวัยเรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา อย่างทั่วถึงได้เท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นโอกาสและคุณภาพการศึกษา ซึ่งจากการศึกษาโดยภาพรวม พบว่าคนไทยทุกคนยังไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพ การศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาของ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) (สมศ.) จำนวน 30,010 แห่ง ได้มาตรฐานเพียงร้อยละ 35 เท่านั้น (ประมาณ 10500 แห่ง) ซึ่งหมายความว่า มีสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ประเมินของสมศ. จากการประเมินรอบแรก ถึงร้อยละ 65 (ประมาณ 19500 แห่ง) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 ก) สอดคล้องกับข้อมูล จากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันนานาชาติของสถาบันนานาชาติว่าด้วยการพัฒนาการจัดการ (International Institute for Management Development: IMD) ด้านการศึกษาของไทยลดลง โดยลำดับ โดยอยู่ในอันดับ 33 จาก 55 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2550 อันดับ 27 จาก 55 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2551 อันดับ 26 จาก 57 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2552 (International Institute for Management Development, 2009 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 ก, หน้า 14) และอันดับที่ 26 จาก 57 ประเทศ ปี พ.ศ. 2553 และล่าสุดผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ปี พ.ศ. 2554 โดย IMD พบว่า แม้ผลการดำเนินงานแต่ละตัวบ่งชี้จะดีขึ้น แต่อันดับความสามารถ เมื่อเทียบกับนานาชาติยังไม่เป็นที่พอใจ เนื่องจากความสามารถในการแข่งขันทางด้านการศึกษา ของไทย ในปี พ.ศ. 2554 ไทยอยู่ที่อันดับ 51 จากทั้งหมด 59 ประเทศ ส่วนภาพรวมของไทยอยู่ใน อันดับ 27 พบว่าอันดับต่ำกว่าปี พ.ศ. 2553 ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 26 จึงมีข้อเสนอว่าควรมีการเร่งปฏิรูป การศึกษา โดยมุ่งเน้นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะวิชา คณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์และวิชาภาษาอังกฤษ

นับเป็นวิกฤติการณ์อย่างยิ่งของคุณภาพการศึกษาไทย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการจัด ลำดับโดยโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Program for International Student Assessment: PISA) ด้านคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางการอ่าน (Reading Literacy-PISA 2006) ซึ่ง PISA ได้แบ่ง เกณฑ์สมรรถนะทางการอ่านของนักเรียนอายุ 15 ปี เป็น 6 ระดับ เมื่อพิจารณาถึงคะแนนเฉลี่ยพบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 418 คะแนน ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยขององค์กรความร่วมมือและ พัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) รวม ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 484 คะแนน ค่อนข้างมากและยังมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศที่เข้าร่วม โครงการ OECD บางประเทศ คือ จีน-ฮ่องกง จีน-ไทเป และชิลี (สถาบันทดสอบทางการศึกษา แห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2553, หน้า 2) ส่วนด้านคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางคณิตศาสตร์ (Mathematics Literacy-PISA 2006) PISA ได้แบ่งเกณฑ์สมรรถนะทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน อายุ 15 ปี เป็น 7 ระดับ นักเรียนไทยส่วนใหญ่มีสมรรถนะทางคณิตศาสตร์อยู่ใน ระดับ 1 เมื่อ พิจารณาคะแนนเฉลี่ยพบว่านักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 417 ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย OECD รวม ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 484 คะแนน ค่อนข้างมากและยังมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศที่เข้าร่วม โครงการ OECD คือ จีน-ไทเป และจีน-ฮ่องกง ส่วนทางด้านคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์

(Scientific Literacy-PISA 2006) PISA ได้แบ่งเกณฑ์สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอายุ 15 ปี เป็น 7 ระดับ นักเรียนส่วนใหญ่มีสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับ 1 และระดับ 2 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 421 ต่ำกว่า OECD รวม ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 491 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่เข้าร่วมโครงการ OECD ไทยซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าจีน-ฮ่องกง จีน-ไทเป และชิลี ส่วนการจัดลำดับโดยโครงการศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2550 (Trends in International Mathematics and Science Study: TIMSS 2007) ด้านคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ TIMSS ได้แบ่งเกณฑ์ระดับคะแนนทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็น 5 กลุ่ม นักเรียนไทยส่วนใหญ่มีคะแนนทางคณิตศาสตร์อยู่ในกลุ่มที่มีคะแนนต่ำกว่า 400 คะแนน เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย พบว่านักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยทางคณิตศาสตร์เท่ากับ 441 คะแนน ต่ำกว่ามัชฌิมนานาชาติ ซึ่งมีคะแนน เท่ากับ 500 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่ร่วมโครงการ ไทยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่ามาเลเซีย, จีน-ฮ่องกง, สิงคโปร์ และจีน-ไทเป ส่วนทางด้านคะแนนเฉลี่ยวิชาวิทยาศาสตร์ TIMSS เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 471 คะแนน ต่ำกว่า มัชฌิมนานาชาติ ซึ่งมีคะแนนเท่ากับ 500 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่เข้าร่วมโครงการ ไทยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับมาเลเซีย แต่ต่ำกว่า จีน-ฮ่องกง สิงคโปร์ และจีน-ไทเป (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2553, หน้า 2-6) สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 ข, หน้า 5-9) ที่ได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา พบปัญหาที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข พัฒนาและสานต่อ คือ ประเด็นปัญหาด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จากการประเมินคุณภาพการศึกษาของสมศ. รอบสอง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลัก ได้แก่ ภาษา อังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และสังคมศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ ข้อมูลจากผลการสอบระดับชาติ (Original National Educational Test: O-NET) มัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2553 ภาษาอังกฤษ 16.19 คะแนน, คณิตศาสตร์ 24.18 คะแนน, วิทยาศาสตร์ 29.17 คะแนน, ภาษาไทย 42.80 คะแนน และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 40.85 คะแนน มัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2553 ภาษาอังกฤษ 19.22 คะแนน, คณิตศาสตร์ 14.99 คะแนน, วิทยาศาสตร์ 30.90 คะแนน, ภาษาไทย 42.61 คะแนน และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 46.51 คะแนน ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของไทยในระดับมัธยมศึกษาจากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีอัตราลดลง ไม่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาเท่าที่ควร จึงควรมีการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพสู่ความเป็นเลิศ บรรลุตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติ

การบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศจึงเป็นงานสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องพัฒนาค้นหาแนวทางที่มีประสิทธิผลตามนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย และตามแนวทางการประกันคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน (สพค.) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีคุณสมบัติและบทบาทของผู้บริหารในการบริหารวิชาการเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนและขับเคลื่อนไปสู่สากล เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 ข, หน้า 80-81) การพัฒนางานวิชาการตาม ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการและมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา (สำนักบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2552 หน้า 18-33) รวมทั้งแนวคิดการบริหารคุณภาพตาม แนวทางของรางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา (The Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA) ประกอบด้วยการนำองค์กร (Organization Leader) การวางแผนกลยุทธ์ การบริหารวิชาการ (Academic Strategic Planning) ระบบและกระบวนการบริหารงานวิชาการ (System Approach and Process Management) การมุ่งเน้นบุคลากร (Human Resources Focus) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ทางวิชาการ (Measurement, Analysis and Academic Knowledge Management) การมุ่งเน้นผู้เรียน (Students Focus) และการมุ่งเน้นผลลัพธ์การ ดำเนินการ (Performance Result) ซึ่งเป็นแนวคิดการบริหารสู่ความเป็นเลิศ (The Baldrige National Quality Program: Education Criteria for Performance Excellence, 2009-2010)

จากหลักการและแนวคิดการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลและปัญหาดังกล่าว จึงควร นำมาใช้ในการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมี กระบวนการที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ทั้งในด้านผู้เรียน ผู้บริหาร ครู โรงเรียนและชุมชน รองรับการแข่งขันสู่ประชาคมอาเซียนและการขับเคลื่อนสู่สากล

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำถามของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีข้อคำถามของการวิจัยดังนี้

1. ปัญหาและแนวทางการพัฒนาของการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานว่ามีอะไรบ้าง
2. รูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร
3. รูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีผลการตรวจสอบรูปแบบเป็นอย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยนี้มีความสำคัญต่อการบริหารวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. สามารถนำรูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนมัศึกษานี้ไปใช้ในการบริหารวิชาการของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลทั้งด้านผู้เรียน ผู้บริหาร ครู โรงเรียนและชุมชน รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและการขับเคลื่อนสู่สากล
2. โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำรูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลไปประยุกต์ใช้ในการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาแนวนโยบาย หลักการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผล ดังนี้

1. นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สารสำคัญที่นำมาใช้ได้แก่ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการดังนี้ 1) เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้ศึกษา 2) การสร้างโอกาสทางการศึกษา 3) ใช้ปัจจัยงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อประชาชน และ

4) ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและเป้าประสงค์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ข้อมีดังนี้ 1) ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสู่ความเป็นหนึ่งในสองของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 2) ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี อย่างทั่วถึง และได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ 3.ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มตามศักยภาพ และ 4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเข้มแข็ง เป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นหนึ่งในสองของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ข้อมีดังนี้ 1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ 2) ปูทางฝังคุณธรรม ความสำนึกในการเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงครอบคลุม ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ 4) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ และ 5) พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ข้อมีดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลุ่มสาระวิชาหลักเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 4 (Student Achievement) 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทุกคน อ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น (Literacy & Numeracy) 3) เพิ่มศักยภาพนักเรียนในด้านภาษา ด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นหนึ่งในสองของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Excellence) 4) นักเรียนทุกคนมีความสำนึกในความรักชาติ (EQ: Emotional Quotient)

5) สร้างทางเลือกในการเรียนรู้ที่เน้นให้ประชากรวัยเรียนทุกคนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ลดอัตราการออกกลางคัน ศึกษาต่อและประกอบอาชีพ (Alternative Learning) 6) ส่งเสริมการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 7) นักเรียน ครู และสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) 8) สถานศึกษาทุกแห่งผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง และผ่านการรับรองจากการประเมินคุณภาพภายนอก (Quality Schools) และ 9) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาผ่านการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (Efficient Service Areas)

2. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ แนวคิด หลักการและแนวทางการบริหารวิชาการในประชาคมอาเซียน จากแนวคิด หลักการและแนวทางการบริหารวิชาการในประชาคมอาเซียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, หน้า 80-81) สารสำคัญที่นำมาใช้ได้แก่ แนวทางการดำเนินงานในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน จะต้องดำเนินการ 5 ประการ ดังนี้ 1) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในสาระและรายละเอียดของกฎบัตรอาเซียน

เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในความเป็นมา ความสำคัญและทิศทางของความร่วมมือที่จะเกิดขึ้นในภูมิภาคในอนาคตอันใกล้ที่ต้อง 2) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและเพิ่มพูนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษซึ่งถูกกำหนดในข้อตกลงเบื้องต้นให้ใช้เป็นภาษาอาเซียน ให้แก่คนไทยในทุกระดับ 3) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาของประเทศเพื่อนบ้านอย่างน้อย 1 ประเทศ 4) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน และการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจอันดีในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความแตกต่างทางวัฒนธรรมและลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่นของชาติในภูมิภาคที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน และ 5) การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านอื่น ๆ เพื่อรองรับผลอันเนื่องมาจากความร่วมมือในเสาหลักต่าง ๆ เมื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการศึกษาตามปฏิญญาอาเซียน ด้านการศึกษาของประเทศไทย 5 ประการดังนี้ 1) การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียน 2) การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษาและประชาชน ให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคม 3) การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนของนักศึกษาและครู อาจารย์ ในอาเซียน 4) การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีทางการศึกษาในอาเซียน เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ 5) พัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อเป็นการเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมต่อการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะหลัก 3 ด้าน เช่น 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ/ กระบวนการ และ 3) ด้านเจตคติ นั้นจำเป็นต้องดำเนินการตามแนวทาง/ ลักษณะการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน 4 ประการ ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้สอดแทรกในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนา 2) การจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนรู้โดยการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม และ 4) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร/ พัฒนาผู้เรียน

โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง 2) ดำเนินการให้โรงเรียนมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ
- 3) มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาวิชาการ หลักสูตร นวัตกรรมและกระบวนการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน 4) ส่งเสริมการจัดบรรยากาศของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้อาเซียนศึกษา
- 5) ส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะของเด็กไทยในประชาคมอาเซียน 6) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปลูกฝังความเป็นชาติไทย มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นตัวตนของคนไทย
- 7) มีการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลายอย่างเป็นมิตร
- 8) มีการวิเคราะห์สรุปผลการดำเนินงานทุกด้านและรายงานผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นปัจจุบันและ

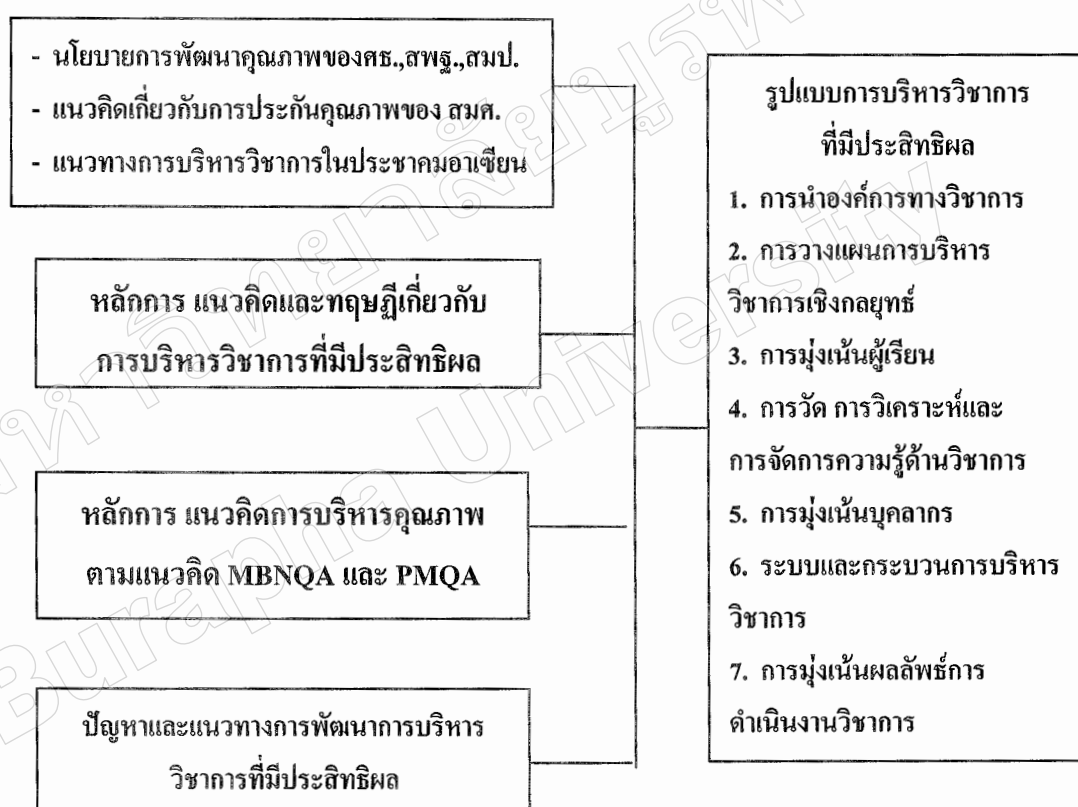
ต่อเนื่อง และ 9) ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดพลังขับเคลื่อนการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนอย่างมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน

3. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ หลักการ แนวคิดการประกันคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา: สมศ. (องค์การมหาชน) สารสำคัญที่นำมาใช้ ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพรอบสามของ สมศ. ประกอบด้วย มาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา ด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการประกันคุณภาพภายใน

4. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดของรุ่งच्छดาพร เวหะชาติ (2550 ก, หน้า 30), สมาน อัสวภูมิ (2551, หน้า 271), ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) และ สันติ บุญภิรมย์ (2552, หน้า 22) สารสำคัญที่นำมาใช้ ได้แก่ การบริหารวิชาการเป็นงานหลักของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหมายรวมถึง การดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับจัดกระบวนการการเรียนรู้อย่างครบถ้วน สมบูรณ์และเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน เพื่อให้กับผู้เรียนให้ได้ รับประโยชน์สูงสุด และขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารจัดการสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการนิเทศการสอน การจัดบรรยากาศทางวิชาการ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การวิจัยทางการศึกษา และการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และอื่น ๆ ที่เป็นการดำเนินการ เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน

5. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการ จากมาตรฐานการปฏิบัติงาน โรงเรียนมัธยมศึกษา (สำนักบริหารมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2552, หน้า 18-33) สารสำคัญที่นำมาใช้ ได้แก่ รูปแบบการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การวางแผนงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การวัดผลและประเมิน ผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน การแนะแนวการศึกษา และการประเมินผลการดำเนินงาน วิชาการและรูปแบบการบริหารคุณภาพตามแนวทางของรางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศ สหรัฐอเมริกา (The Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA) ซึ่งประกอบด้วย การนำองค์การ (Organization Leader) การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) การมุ่งเน้นผู้เรียน (Students Focus) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ (Measurement, Analysis and Knowledge Management) การมุ่งเน้นบุคคลากร (Human Resources Focus) ระบบและ กระบวนการบริหาร (System Approach and Process Management) และการมุ่งเน้นผลลัพธ์ การดำเนินงาน (Performance Result)

จากการสังเคราะห์แนวนโยบาย หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ได้กรอบแนวคิดในการวิจัยการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 7 ด้าน คือ 1) การนำองค์การทางวิชาการ 2) การบริหารวิชาการเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียน 4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ทางวิชาการ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) ระบบและกระบวนการบริหารวิชาการ และ 7) การมุ่งเน้นผลลัพธ์การดำเนินงานวิชาการ มีแนวทางการพัฒนารูปแบบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล สมัยปัจจุบัน ด้านการศึกษา นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ แนวคิด หลักการและแนวทางการบริหารวิชาการในประชาคมอาเซียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักการ แนวคิดการประกันคุณภาพภายนอกกรอบสามของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ

การศึกษา: สมศ. (องค์การมหาชน) ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดของรุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2550 ก, หน้า 30), สมาน อัสวภูมิ (2551, หน้า 271), ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) และ สันติ บุญภิรมย์ (2552, หน้า 22) รูปแบบการบริหารงานวิชาการ จากมาตรฐานการปฏิบัติงาน โรงเรียนมัธยมศึกษา และรูปแบบการบริหารคุณภาพตามแนวทางของรางวัลคุณภาพแห่งชาติของ ประเทศสหรัฐอเมริกา (The Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA)

2. ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการบริหารวิชาการที่มี ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธี การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและรูปแบบการบริหารวิชาการของโรงเรียน วัดดูประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ เทคนิคและแนวทางการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แหล่งข้อมูลเป็นเอกสาร งานวิจัย และบทความทางด้านการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการ วัดดูประสงค์เพื่อศึกษาสภาพจริงเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการบริหารวิชาการของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อำนวยการและ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ การกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ดำเนินการสัมภาษณ์เฉพาะผู้อำนวยการ โรงเรียนและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของโรงเรียน มัธยมศึกษาทั่วไป จำนวน 6 โรงเรียน ๆ ละ 2 คน จำนวน 12 คน และการศึกษารายกรณี (Case Study) สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) ทางด้านการบริหารงาน วิชาการโดยนักเรียนมีผลการทดสอบระดับชาติ (Ordinal National Educational Test: O-NET) สูง วัดดูประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการใน โรงเรียน มัธยมศึกษาและนำมาเป็นสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างใช้การเลือกแบบ เฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ดำเนินการสัมภาษณ์เฉพาะผู้อำนวยการ โรงเรียนและ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) ทางด้าน การบริหารงานวิชาการ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยวิธีการร่างรูปแบบการบริหารวิชาการที่มี ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ โรงเรียนและรองผู้อำนวยการฝ่าย

วิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไปและโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ จากตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เดลฟาย (Delphi Technique) โดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 รอบ การกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัย กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน ผู้วิจัยนำรายชื่อและประวัติของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนที่ได้พิจารณาคัดเลือกไว้เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณากันกรองให้ได้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับเรื่องที่จะทำการวิจัยอย่างแท้จริง

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมหรือความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำมาวิเคราะห์ได้ 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วมาลงรหัสแล้วให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผล หมายถึง องค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อดำเนินการทางการบริหารวิชาการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและขับเคลื่อนสู่สังคมโลก ประกอบด้วย การนำองค์การทางวิชาการ การบริหารวิชาการเชิงกลยุทธ์ การมุ่งเน้นผู้เรียน การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ด้านวิชาการ การมุ่งเน้นบุคลากร ระบบและกระบวนการบริหารวิชาการและการมุ่งเน้นผลลัพธ์การดำเนินงานวิชาการ ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

1.1 การนำองค์การทางวิชาการ หมายถึงวิธีการที่ผู้บริหารโรงเรียนชี้นำและกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ระยะสั้น ระยะยาว ค่านิยมและความคาดหวังในผลการดำเนินการทาง

วิชาการของโรงเรียน โดยให้ความสำคัญกับวิธีการที่ผู้บริหารโรงเรียนสื่อสารกับบุคลากรเพื่อสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมกระทำการดำเนินการทางวิชาการและผลการดำเนินการทางวิชาการ และได้ผลการดำเนินการที่ดี แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) บทบาทการนำองค์การทางวิชาการและ 2) ความรับผิดชอบทางวิชาการที่มีต่อสังคม

1.1.1 บทบาทการนำองค์การทางวิชาการ หมายถึง ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนและวิธีการที่ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดและสื่อสารวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ระยะสั้น ระยะยาวและค่านิยมของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นที่การปฏิบัติการของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างและรักษาให้โรงเรียนมีผลการดำเนินการทางวิชาการที่ดีและยั่งยืน

1.1.2 ความรับผิดชอบทางวิชาการที่มีต่อสังคม หมายถึง การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียน วิธีการที่ผู้บริหารโรงเรียนทำให้มั่นใจว่าโรงเรียนมีการดำเนินการอย่างมีจริยธรรม รวมทั้งวิธีการที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมและบำเพ็ญตนเป็นพลเมืองดี

1.2 การวางแผนการบริหารวิชาการเชิงกลยุทธ์ หมายถึง วิธีการ แนวทาง กลวิธีที่ผู้บริหารโรงเรียนใช้ในการบริหารจัดการงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การกำหนดกลยุทธ์การบริหารวิชาการ 2) กำหนดทิศทางการบริหารวิชาการ 3) การจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารวิชาการ 4) การนำกลยุทธ์การบริหารวิชาการไปสู่การปฏิบัติ และ 5) การควบคุมกลยุทธ์การบริหารวิชาการ

1.2.1 การกำหนดกลยุทธ์การบริหารวิชาการ หมายถึง การกำหนดแนวทางหลักในการพัฒนาคุณภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียน เช่น การกำหนดประเด็นกลยุทธ์ กลวิธี เป้าประสงค์ ตัวชี้วัดและการจัดทำแผนที่กลยุทธ์เพื่อให้การบริหารวิชาการดำเนินการตามพันธกิจและบรรลุมิติดำเนินการ

1.2.2 การกำหนดทิศทางการบริหารวิชาการ หมายถึง การกำหนดทิศทางการบริหารวิชาการของสถานศึกษาโดยคำนึงถึงนโยบายต้นสังกัด ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) จุดที่ควรพัฒนาตาม ผลการประเมินของ สมศ. และสมรรถนะหลักทางวิชาการของสถานศึกษา โดยการกำหนดวิสัยทัศน์/สู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษาพันธกิจ/เป้าประสงค์ทางวิชาการของสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับมาตรฐานสากล สังคมอาเซียนและสังคมโลก รวมทั้งการกำหนดวิสัยทัศน์ที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

1.2.3 การจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารวิชาการ หมายถึง การนำกลยุทธ์การบริหารวิชาการมากำหนดเป็นแผนกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์สอดคล้องกับทิศทางการบริหารวิชาการ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์/พันธกิจ/เป้าประสงค์ทางวิชาการและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของ

สถานศึกษา หมายรวมถึงการจัดระบบการสื่อสารและถ่ายทอดแผนกลยุทธ์ การจัดระบบการมีส่วนร่วม การสนับสนุนกลยุทธ์การบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ การจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงเพื่อเสริมสร้างกลยุทธ์การบริหารวิชาการให้บรรลุตามเป้าประสงค์ทั้งระดับสถานศึกษา/กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กลุ่มงาน/ ระดับชั้นและแผนการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ ตามแผนกลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษา

1.2.4 การนำกลยุทธ์การบริหารวิชาการไปสู่การปฏิบัติ หมายถึง การกำหนดแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการ ได้แก่การจัดทำแผนงาน โครงการและการนำแผนงานโครงการไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการบริหาร โครงการที่มีประสิทธิภาพ

1.2.5 การควบคุมกลยุทธ์การบริหารวิชาการ หมายถึง การกำกับ ติดตามและประเมินผลตัวชี้วัดตามประเด็นกลยุทธ์ แผนงานและโครงการและการปรับปรุงผลการดำเนินงานให้บรรลุตามตัวชี้วัดและเป้าประสงค์ที่กำหนด

1.3 การมุ่งเน้นผู้เรียน หมายถึง การให้บริการทางวิชาการ ที่ให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ คือ ผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การกำหนดความต้องการและความคาดหวังทางด้านวิชาการของผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและ 2) ความสัมพันธ์และความพึงพอใจทางด้านวิชาการของผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.3.1 การกำหนดความต้องการและความคาดหวังทางด้านวิชาการของผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หมายถึง การประเมินกระบวนการสำคัญที่โรงเรียนใช้ในการประเมินความต้องการและความคาดหวังทางด้านวิชาการของผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อนำเสนอผลผลิตและการบริการที่เหมาะสม การทำความเข้าใจความต้องการและความคาดหวังใหม่ ๆ ของผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและติดตามให้ทันความเปลี่ยนแปลงของวิธีการดำเนินการทางวิชาการ

1.3.2 ความสัมพันธ์และความพึงพอใจทางด้านวิชาการของผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หมายถึง การประเมินกระบวนการที่สถานศึกษาใช้ในการสร้างความสัมพันธ์และประเมินความพึงพอใจทางด้านวิชาการของผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ด้านวิชาการ หมายถึง การวัดและประเมินผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไรและนำมาสู่การจัดการความรู้ที่บุคลากรในสถานศึกษาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การวัด การวิเคราะห์ความรู้ด้านวิชาการ 2) การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการ และ 3) การจัดการความรู้ทางวิชาการ

1.4.1 การวัด การวิเคราะห์ความรู้ด้านวิชาการ หมายถึง การจัดระบบการวิเคราะห์ ทบทวนผลการดำเนินการทางวิชาการจากขีดความสามารถทางวิชาการของโรงเรียนเปรียบเทียบกับโรงเรียนคู่เทียบเคียง รวมทั้งความเข้าใจ การมีเจตคติที่ดีและการสื่อสารผลการวัด การวิเคราะห์ ความรู้ด้านวิชาการให้บุคลากรได้เข้าใจและนำไปใช้ในการปฏิบัติงานวิชาการอย่างเป็นระบบ

1.4.2 การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการ หมายถึง การจัดระบบข้อมูล สารสนเทศ การจัดระบบการเข้าถึงและการใช้ การจัดหาฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ การจัดระบบการดูแล รักษาเครือข่าย รวมทั้งการจัดระบบการประเมินและปรับปรุงสารสนเทศทางวิชาการให้เป็น ปัจจุบันและทันสมัย

1.4.3 การจัดการความรู้ทางวิชาการ หมายถึง การกำหนดแผนงาน/ โครงการ และผู้รับผิดชอบการจัดการความรู้ทางวิชาการ การพัฒนาระบบและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ ทางวิชาการไปยังผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

1.5 การมุ่งเน้นบุคลากร หมายถึง วิธีปฏิบัติทางด้านการบริหารวิชาการให้ความสำคัญกับบุคลากรทางวิชาการ แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) ระบบงานบุคลากรทาง วิชาการ 2) การเรียนรู้ของบุคลากรทางวิชาการ และ 3) การสร้างความผาสุก ความพึงพอใจและ แรงจูงใจแก่บุคลากรทางวิชาการ

1.5.1 ระบบงานบุคลากรทางวิชาการ หมายถึง วิธีการจัดโครงสร้างและระบบ การทำงานของบุคลากรทางวิชาการในสถานศึกษาทั้งที่เป็นทางการ คือ การจัดการทำงานตาม โครงสร้างการบริหารวิชาการของสถานศึกษาและไม่เป็นทางการ เช่น การทำงานเป็นทีม เพื่อให้ การปฏิบัติงานวิชาการบรรลุพันธกิจและเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษา

1.5.2 การเรียนรู้ของบุคลากรทางวิชาการ หมายถึง การจัดทำแผนงาน/ โครงการ โดยคำนึงถึงสมรรถนะหลัก กลยุทธ์การบริหารวิชาการของโรงเรียน การประเมินประสิทธิผลของ ระบบการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นผลการดำเนินการทางวิชาการที่เป็นเลิศ

1.5.3 การสร้างความผาสุก ความพึงพอใจและแรงจูงใจแก่บุคลากรทางวิชาการ หมายถึง ประเมินความผาสุกและปัจจัยทางวิชาการที่มีผลกระทบต่อความผาสุก ผลการประเมิน ความพึงพอใจ จัดระบบเสริมสร้างแรงจูงใจและนำผลมาปรับปรุงการปฏิบัติงานทางวิชาการเพื่อให้ มีผลการดำเนินงานที่ดี

1.6 ระบบและกระบวนการบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการด้านการ จัดระบบและโครงสร้างการบริหารวิชาการ แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) ระบบ งาน และ 2) กระบวนการบริหารวิชาการ

1.6.1 ระบบงาน หมายถึง การจัดโครงสร้างและระบบการทำงานทางวิชาการ ในโรงเรียน เพื่อให้การปฏิบัติงานวิชาการบรรลุพันธกิจและเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์

1.6.2 กระบวนการบริหารวิชาการ หมายถึง การกำหนดกระบวนการหลักและกระบวนการสนับสนุน โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การออกแบบและสร้างนวัตกรรมการบริหาร วิชาการ การกำหนดตัวชี้วัดปัจจัย กระบวนการและผลการดำเนินการทางวิชาการ การจัดระบบการ นิเทศติดตามและประเมินผลรวมถึงการนำกระบวนการบริหารวิชาการไปสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนา การบริหารวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

1.7 การมุ่งเน้นผลลัพธ์การดำเนินงานวิชาการ หมายถึง การตรวจสอบผลการ ดำเนินงานทางวิชาการของโรงเรียนระดับการปฏิบัติงาน เมื่อเทียบกับโรงเรียนอื่น ๆ ที่สามารถ เทียบเคียงกันได้เหมาะสม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) ประสิทธิภาพทาง วิชาการ 2) คุณภาพการให้บริการทางวิชาการ 3) ประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ และ 4) การพัฒนาองค์กรทางวิชาการ

1.7.1 ประสิทธิภาพทางวิชาการ หมายถึง การประเมินว่ากระบวนการบริหาร วิชาการหรือมาตรการที่ใช้สามารถตอบสนองเจตจำนงที่ตั้งไว้ได้ดีเพียงใด การประเมินประสิทธิผล ทางวิชาการต้องประเมินว่าแนวทางนั้นมีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับความต้องการ ของสถานศึกษาและสถานศึกษาสามารถถ่ายทอดเพื่อนำแนวทางการบริหารวิชาการไปสู่การปฏิบัติ ได้ดีเพียงใด

1.7.2 คุณภาพการให้บริการทางวิชาการ หมายถึง การประเมินผลลัพธ์ของผลการ ดำเนินการทางวิชาการด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนทำ ให้ผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องพึงพอใจและทำให้ผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกล่าวถึงโรงเรียน ในทางที่ดี

1.7.3 ประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ หมายถึง ประเมินผลลัพธ์การดำเนินการ ทางวิชาการด้านการปฏิบัติราชการที่สำคัญของโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนบรรลุคุณภาพการให้ บริการและประสิทธิผลตามแผนปฏิบัติราชการ

1.7.4 การพัฒนาองค์กรทางวิชาการ หมายถึง การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการ ทางวิชาการที่สำคัญของโรงเรียนในเรื่องการพัฒนาองค์กร การเป็นองค์กรที่มีจริยธรรม รวมทั้ง การดำเนินการด้านทรัพยากรบุคคล เพื่อสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เพิ่ม ประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร การส่งเสริมการเรียนรู้และเอื้ออาทรให้แก่บุคลากรทางวิชาการ

2. ปัญหาการบริหารวิชาการ หมายถึง อุปสรรค ข้อขัดข้องในการบริหารวิชาการปัจจุบัน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการ หมายถึง เทคนิควิธีการในการดำเนินงานทางวิชาการเพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง รูปแบบที่มีความสอดคล้องกันระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับข้อมูลเชิงทฤษฎีของรูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดทำการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ